

*GROBNIŠĆINA:
tragovi, znakovi i smjerokazi*

Cernik, 22. kolovoza 2009.

Znanstveni skup

*GROBNIŠĆINA: TRAGOVI, ZNAKOVI I
SMJEROKAZI*

upriličen unutar programa 100 godina župne crkve svetoga Bartola u Cerniku.

Skup se održava u župnoj dvorani u Cerniku 22. kolovoza 2009. u 9 sati

Vrijeme izlaganja ograničeno na 20 minuta

GROBNIŠĆINA: TRAGOVI ZNAKOVI, SMJEROKAZI

Početak rada u 9 sati

Otvorenje skupa: – predsjednik Katedre Čakavskoga sabora za Grobnišćinu
Stanislav Lukanić
– načelnik Općine Čavle Željko Lambaša

Voditeljica skupa: – dr. sc. Iva Lukežić

Izlaganja:

- 1 Akademik Lujo Margetić: *Pučani (kmeti) u Grobničkoj prošlosti*
- 2 Akademik Petar Strčić: *O Grobnišćini pod (prvom) okupacijom Kr. Italije (1919.-1921.)*
- 3 Dr.sc Josip Manjgotić: *Župnici župe svetoga Bartola apostola u Cerniku u razdoblju od 1909. do 2009.*
- 4 Nensi Čargonja Košuta, prof.: *Spomenica Župe svetoga Bartola apostola u Cerniku*

RASPRAVA I.

- 1 Marinko Relja: *Cernički iseljenici u prekomorske zemlje (druga polovica 19. i prva polovica 20. st.)*
- 2 Mr. sc. Krešimir Galin: *Kombinirana tehnika zvonjenja crkvenim zvonima u Cerniku na Grobnišćini i šire u Hrvatskoj*
- 3 Dr. sc. Nina Kudiš-Burić i studenti riječkog Filozofskog fakulteta: Danijel Ciković, Iva Jazbec, Mateja Jerman, Lucija Kunda: *Župna crkva svetoga Bartola Apostola u Cerniku i njezina oprema*

RASPRAVA II.

Vrijeme izlaganja ograničeno na 20 minuta

Akademik Lujo Margetić PUČANI (KMETI) U GROBNIČKOJ PROŠLOSTI

Prema mišljenju velike hrvatske povjesničarke N. Klaić, predloženom u njezinoj knjizi *Povijest hrvata u razvijenom srednjem vijeku*, Zagreb, 1976., naziv *kmet* u Vinodolskom zakonu označavao je nekog općinskog službenika, koji zajedno sa sucima i vijećnicima sudjeluje u donošenju odluka, koje se odnose na općinu.

Autor dokazuje da se pod nazivom *kmet* u Vinodolskom zakonu i u drugim vrelima razumijeva pučanina. Ta dva naziva (*kmet* i *pučanin*) naizmjenice se koriste za označavanje nepriviligiranog stanovništva.

Međutim, pojedino kmetsko kućanstvo na Grobniku bilo je blaže opterećeno podavanjima, na koja su bili obvezani u drugim vinodolskim općinama. Osim toga, na Grobniku se pojavljuju i neke druge specifičnosti, npr. specifični naziv podavanja u žitu, vinu i ovcama, *permanija*, koji ne postoji u drugim vinodolskim općinama.

Akademik Petar Strčić

O GROBNIŠĆINI POD (PRVOM)OKUPACIJOM KR. ITALIJE (1919.-1921.)

Kr. Italija smatrala se slijednicom (i) antičkoga Rimskog Carstva te tako i posjednicom istočne obale Jadrana, dakle i Grobnišćine. Stoga je potkraj 1918., odmah po raspadu Austro-Ugarske, ne priznajući vlast tada osnovane Države SHS (sjedište u Zagrebu), zaposjela i Grobnišćinu. Drži ju i nakon ulaska te Države u Kr. SHS (sjedište u Beogradu). Dakako, grobnički je (listom) hrvatski puk neprijateljski dočekaio okupatora, koji, u načelu, ne odgovara suviše nasilno, jer u početku koristi privredne prednosti ovoga kraja. No, Rimu, bez prostranoga dotadašnjega panonskoga (mađarskoga) zaleđa, riječko područje ne može dati veliki profit, pa uskoro (uz suglasnost Rima) tadašnju Rijeku drži D'Annunzio i Grobničani se neposredno susreću s prvim fašistima na svijetu. Okupator dopušta osnivanje i (svoje) "Riječke države", ali s Grobnišćine ipak odlazi tek 1921. Rijeka je Rimu pripala 1924. U međuvremenu, a i dalje, naglo gospodarski propada i nema oporavka, pa Grobnišćina ima dugoročno velike štete. Tako primjerice, samo u riječkoj Tvornici duhana posao gubi oko 400 radnica s Grobnišćine.

Dr.sc Josip Manjgoić

ŽUPNICI ŽUPE SVETOGA BARTOLA APOSTOLA U CERNIKU U RAZDOBLJU OD 1909. DO 2009.

Iako župa sv. Bartola ap. u Cerniku kanonsko-pravno postoji od 1830. godine, mi ćemo se ovdje pozabaviti samo župnicima u tom stogodišnjem razdoblju. U tih sto godina svečane proslave župne crkve, uza župljane svakako spadaju i gospoda župnici.

Zanimljivo je naglasiti da su se u ovome stogodišnjem razdoblju, u Cerniku izmijenila točno desetorica župnika, zaključno s ovim današnjim. Jasno, nije svaki od njih bio po deset godina u službi, već, kako ćemo vidjeti, neki duže, neki kraće.

Prvi župnik u ovom stogodišnjem razdoblju bio je SREĆKO BLAŽEVIĆ; rođen 20. studenog 1873. u Krmpotama. Već 1904. imenovan je župnikom u Cerniku, gdje ostaje do lipnja 1922. godine.

Deseti župnik je sadašnji župnik PETAR ZEBA; rođen 16. kolovoza 1948. u Bijelom Brdu. Za župnika u Cernik došao je u srpnju 1999. godine i službuje do danas.

Kroz zadnjih stotinu godina Župa sv. Bartola ap. u Cerniku, kao uostalom i druge dvije župe na Grobnišćini, imale su kontinuirano popunjena župnička mjesta. Ne treba posebno naglašavati što znači prisutnost svećenika u narodu i s narodom, posebice u kriznim vremenima, kakvih ovih zadnjih stotinu godina, nažalost, nije nedostajalo. Prisjetimo se samo Dvaju svjetskih ratova, pa napokon i ovog posljednjeg, Domovinskog.

Ključne riječi: *župa, župnik, župni upravitelj, župna crkva, pastoral.*
Nensi Čargonja Košuta, prof.

SPOMENICA ŽUPE SVETOGA BARTOLAAPOSTOLA U CERNIKU

U radu je dan pregled bilježaka po godinama. Izostavljene su bilješke o redovitim pastoralnim djelatnostima te statistički podatci poput broja prvopričesnika, pričesnika, krizmanika; iznosi prikupljenih milodara za gradnju crkve te njezine kasnije potrebe, cijena zvonova, crkvene opreme (kaleža, ciborija, oltarnika) i dr.

Poseban osvrt dan je na grafiju te stil autora ili prepisivača Spomenice.

Ključne riječi: *spomenica, Cernik, povijest, župa, crkva.*
Marinko Relja

CERNIČKI ISELJENICI U PREKOMORSKE ZEMLJE (DRUGA POLOVICA 19. I PRVA POLOVICA 20. ST.)

U članku se govori o Grobničanima iz cerničke župe koji su krajem 19. i početkom 20. st. iz ekonomskih razloga iselili u Sjevernu Ameriku.

Prvi veći val iseljavanja bio je nakon pojave kolere na Grobnišćini 1886., a drugi poslije Prvoga svjetskog rata.

Najviše iseljenika dale su obitelji Sobotinčić, Žeželić, Miculinić, Mavrinac i Haramija. Velik broj iseljenika, nakon nekoliko godina rada u Americi, vraćao bi se natrag na Grobnišćinu te ovdje kapitalizirao materijalne i duhovne stečevine i iskustva iz Amerike.

U članku se analizira njihov utjecaj na društveni, kulturni, vjerski i politički život Cernika i Mavrinaca i dr.

Mr. sc. Krešimir Galin

KOMBINIRANA TEHNIKA ZVONJENJACRKVENIM ZVONIMA U CERNIKU NAGROBNIŠĆINI I ŠIRE U HRVATSKOJ

Jedino u župnoj crkvi sv. Bartola Apostola u Cerniku, na Grobnišćini, sačuvala se kombinirana tehnika zvonjenja s crkvenim zvonima. Nju čini sinkronizirano zvonjenje jednog zvonara koji poteže konopac i niže zvono (posredno) iz podnožja zvonika istovremeno sa zvonjenjem dvaju zvonara visoko gore na vrhu zvonika, koji svaki držeći klatno svoga zvona u ruci te tuče njime u plašt zvona (u stranu). Ako tu tradicijsku tehniku zvonjenja (sačuvanu usmenom predajom) usporedimo s već poznatim jedinstvenim, izravnim, neposrednim zvonjenjem ("kampananje" u crkvi sv. Filipa i Jakova u gradu Grobniku s jedinstvenom

glazbenom strukturom: ‘kampananje’u crkvi sv. Mihovila u Donjem Jelenju) na Grobnišćini, ovu mješovitu tehniku zvonjenja u Cerniku, možemo označiti kao povijesno noviju, tj. tehniku koja je nastala zbog potrebe da se zvonjenje uključi u tijek mise. Ona je vjerojatno nastala iz praktičnog zahtjeva da zvonar bude dolje, a ne na zvoniku, kako bi vizualno uočio točan vremenski trenutak potrebe obreda za zvonjenjem. Kad on započne zvoniti, zvonari gore na zvoniku se mogu priključiti. Komparativno gledano, varijante takvog kombiniranog zvonjenja na crkvena zvona do sada sam, istražujući tu tradicijsku glazbenu pojavu u Hrvatskoj, pronašao još u Nerezinama na otoku Lošinju, ali i u Hrvatskom Zagorju u lokalitetima Veliko Trgovišće, Zagorska sela i Oroslavlje.

Uz opis tehnike zvonjenja, autor donosi notne zapise /transkripcije/ s priloženim DVD video snimkama kombiniranog zvonjenja u Cerniku i navedenim lokalitetima.

Dr. sc. Nina Kudiš-Burić i studenti riječkog Filozofskog fakulteta: Danijel Ciković, Iva Jazbec, Mateja Jerman, Lucija Kunda

ŽUPNA CRKVA SVETOGA BARTOLA APOSTOLA U CERNIKU I NJEZINA OPREMA

Župna crkva sv. Bartola apostola u Cerniku sagrađena je 1909. na mjestu starije građevine koja najvjerojatnije postoji već od početka 16. stoljeća. Riječ je o skladnom objektu građenom u neogotičkom stilu koji je raščlanjen u tri broda. Projektant je Juraj Chvále. Zanimljiva je usporedba sačuvane projektne dokumentacije s izvedenom sakralnom građevinom.

U crkvi se nalaze tri oltara u historijskim stilovima. Glavni, kameni oltar je izradio I. Rubeša sa Sušaka te se, najvjerojatnije, može datirati u vrijeme podizanja nove crkve. Bočni, drveni, oblikom istovjetni oltari podignuti su 1911. godine. Od opreme župne crkve u Cerniku valja još istaći oltarnu palu iz 1886. koja prikazuje mučeništvo sv. Bartola, liturgijsko suđe koje mahom treba datirati u početak 20. stoljeća te bogatu zbirku istovremenog liturgijskog ruha. Posebno su zanimjivi vješto slikani scenski elementi za podizanje Božjeg groba u Velikom tjednu.